

جایگاه امنیت دینی در روابط خانواده از منظر آیات و روایات

فیروزه کریمی مهرجردی¹

چکیده

سعادت، کمال و پیروزی یک خانواده در سایه امنیت دینی موجود می‌گردد. کسب کردن مهارت‌های روانشناختی، تربیتی و اخلاقی از مبانی دینی اسلام سبب بالا رفتن سطح امنیت دینی و معنوی افراد خانواده می‌گردد. امنیت دینی که موجب آرامش روحی و روانی انسان موثر در جسم و جان می‌شود سلامت افکار را نیز تضمین می‌کند. از این رو اگر در خانواده ای امنیت دینی به معنی واقعی وجود داشته باشد آن خانواده در برابر آسیب‌های موجود درونی و بیرونی مصونیت می‌یابد. امنیت دینی با مفهوم شناخت خالق خویش، دوست داشتن او و تلاش برای نزدیک شدن به او باعث ایجاد بروز احساسات، دوست داشتن، کمک به دیگران، داشتن هدف مهم و اساسی و تجربه کمال و امنیت و زندگی آرام می‌شود به صورتی که افراد خانواده باید به صورت یک پارچه با یکدیگر ارتباط داشته باشند و در تثبیت آن در زندگی اسرار بورزند. زمانی که امنیت دینی به خطر بیافتد افراد خانواده را تحت تاثیر قرار می‌دهد و زمینه ورود انواع اختلالات و ناسازگاری‌ها از قبیل افسردگی و احساس تنهایی و... می‌شود و رفته رفته تا فروپاشی کامل بنیان زندگی پیش می‌رود و تاب‌آوری آن خانواده را پایین می‌آورد. توانمندسازی یعنی توانا کردن افراد خانواده برای غلبه بر هر گونه موقعیت مشکل‌آفرین در زندگی با ارتقای امنیت دینی امکان‌پذیر می‌باشد چرا که داشتن امنیت دینی فضایی را در خانواده ایجاد می‌کند که پدر، مادر و سایرین می‌توانند احساسات و باورهای دینیشان را در آن رشد و پرورش دهند و این موجب پایداری و توانمندسازی بیشتر خانواده می‌شود. به همین دلیل برای ارتقاء هرچه بیشتر فرهنگ خانواده باید بر روابط، ساختار و فرایند حاکم بر خانواده تأکید داشت و راهکارهای دینی، برای پیشرفت آنان تدوین نمود. از این رو در این مقاله و تحقیق سعی شده تا بیشتر با مفهوم امنیت دینی آشنا شده و جایگاه آن را در روابط خانواده تعیین کند و برای حفظ و ایجاد آن راهکار ارائه گردد.

کلیدواژه

خانواده، امنیت دینی، امنیت، زندگی سالم

¹ سطح دو، حوزه علمیه حضرت زهرا (سلام الله علیها)

مقدمه

احساس امنیت در خانواده مقوله مهمی است در این میان والدین اصلی ترین نقش را در ایجاد احساس امنیت در خانواده بر عهده دارند. بر اساس مبانی دینی و مذهبی و نظام تعلیم و تربیت اسلامی و در راستای رسیدن انسان به سعادت و تقرب به خدا، مهمترین هدف تربیتی، رشد شخصیت متعادل خانواده بر محور اصول دینی و رشد سلامت معنوی در سایه امنیت است؛ که بر بسیاری از ابعاد زندگی فردی، اجتماعی و معنوی افراد تأثیرگذار است. از نظر اسلام در حقیقت امنیت و معرفت دینی را می توان شناخت خالق، دوست داشتن او و سعی برای قرب به او تبیین کرد که میتواند زمینه های دیگری نظیر احساسات، دوست داشتن و دوست داشته شدن، کمک به هم نوعان، داشتن یک هدف اساسی در زندگی و تجربه کمال و آرامش زندگی را در برگیرد. به طور کلی امنیت دینی در روابط خانواده، ارتباط هماهنگ و یکپارچه را بین افراد این نهاد مهم اجتماعی ایجاد میکند و با ویژگی های ثبات در زندگی، صلح تناسب و هماهنگی، احساس ارتباط نزدیک با خویش، خدا، جامعه و محیط مشخص می شود. امنیت دینی نیروی یگانه ای است که ابعاد جسمی، روانی و اجتماعی را سلامت نگه می دارد و هماهنگ می کند و برای سازگاری با هدف نهایی تعلیم و تربیت و سعادت ابدی نقش بسیار مهمی دارد. وقتی امنیت دینی به خطر بیافتد، شخص ممکن است دچار آسیب ها و اختلالات روحی مثل احساس تنهایی، افسردگی و از دست دادن معنا در زندگی شود که خود می تواند روابط زندگی و سلامت و سازگاری در زندگی، بویژه حیات جاوید شخص را با مشکل مواجه کند. از ارکان امنیت دینی و معنوی خانواده، نوع روابط و قانونمند بودن افراد خانواده است. لذا سنگ بنای روابط اعضای خانواده باید به گونه ای نهاده شود که عملکرد مطلوب خانواده و ارتقای امنیت دینی اعضای آن را به دنبال داشته باشد. از این روی است که در دیدگاه اسلامی، خانواده محبوبترین نهاد بشری در نزد خداوند در فرهنگ دینی و اسلامی است که مسیر سعادت و سلامت دنیوی و اخروی انسان ها را تضمین میکند. عملکرد خانواده، عامل کلیدی در تعیین وضعیت سلامت و آسیب اعضای خانواده از بعد جسمانی، اجتماعی، روانی و اخلاقی است. با توجه آیات قرآن کریم و روایات اهل بیت علیهم السلام تحقق این موفقیت ها و امنیت دینی، مبتنی بر دانش و آموزش های مخصوصی است که افراد خانواده باید آنها را بیاموزند. آن زمان است که سلامت معنوی میتواند برای بهبود کیفیت زندگی مشترک اعضای خانواده و نیز حمایت های بین فردی سودمند باشد. با توجه به اهمیت جایگاه امنیت دینی در توانمندی خانواده و فراهم سازی رسیدن به سعادت و رضوان الهی، در آیات الهی و روایات به آموزه های روانشناختی، تربیتی و اخلاقی بسیار اشاره شده است که یادگیری آنان می تواند در بالا بردن امنیت دینی افراد خانواده موثر واقع شود. بدین جهت در این مقاله ابتدا به توضیح امنیت و خانواده و روابط آن و عوامل موثر توانمندسازی خانواده با توجه به معلومات

دینی و صحیحی می پردازد؛ سپس در ادامه، ویژگی های خانواده‌ی دارای امنیت معنوی توضیح داده خواهد شد.

1- تعریف امنیت

مفهوم امنیت از مفاهیمی هست که همواره انسان بدان توجه کرده و برای دستیابی به آن کوشیده است. لغت شناس برجسته قرآن کریم راغب در تعریف امنیت اینچنین بیان میکند:

اصل امنیت، طمأنینه و آرامش نفس و از میان رفتن ترس و خوف است. امن و امانت و امان در اصل مصدر هستند و به حالت و وضعی اطلاق می گردد که انسان در آرامش باشد. گاه نیز بر چیزهایی اطلاق می شود که انسان بر آن امانتدار و امین است.

در واقع معنای نسبی برای امنیت هست و بسته به شاخص های مربوط به آن است و به نوعی مترادف با ایجاد فرصت برای استفاده از ظرفیت ها و کاهش آسیب ها و تهدیدها و خطرات برای فرد، خانواده، جامعه و ... است و شامل ثبات و امنیت دینی، اخلاقی و اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، قضایی و حقوقی، سیاسی و نظامی می شود.

2- امنیت از منظر قرآن

در بیان قرآن امنیت موقعی به وجود می آید و دست یافتنی میشود که در جوامع انسانی دو اصل حکومت کند و خود را نشان دهد: 1- ایمان 2- عدالت اجتماعی

1-2- امنیت، منت خدا بر انسان

بر اساس دیدگاه قرآن ایجاد امنیت و برطرف کردن ترس از مردم جامعه، کار خدایی و بستر اطاعت از اوامر الهی است. قرآن می فرماید: فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَ أَمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ¹ پس (به شکرانه این نعمت) باید پرورگار این خانه را پرستش کنند. همان که آنان را از گرسنگی (و قحطی نجات داد و) سیرشان کرد و از ترس (دشمن) امانشان داد.

2-2- امنیت، بزرگترین نعمت الهی

(مَقَامِ أَمِينٍ) که مخصوص پرهیزکاران است و به جایگاهی امن اشاره دارد، در سوره دخان قبل از بیان سایر نعمت‌های الهی درباره بهشتیان آمده است. (إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامِ أَمِينٍ)² در آیه دیگر امنیت، توان رزمی و پیروزی و بهبودی وضع اقتصادی، از نعمت‌های ویژه‌ی الهی

¹ - سوره مبارکه قریش آیات 3 و 4

² - سوره مبارکه دخان آیه 51

بیان شده است و می‌فرماید: (وَ اذْكُرُوا اِذْ اَنْتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِي الْاَرْضِ تَخَافُونَ اَنْ يَّتَخَفَكُمُ النَّاسُ فَاَوتَاكُمْ وَ اَيْدِيكُمْ يَنْصُرُهُ وَ رَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ)^۱ و به یاد آورید زمانی را که شما کم بودید و در زمین (مکه) مستضعف بودید، می‌ترسیدید مردم (دشمنان) شما را بربایند، پس (خداوند در مدینه) پناهتان داد (و به شما امنیت عنایت کرد) و با یاری خویش، شما را نیرومند کرد و از پاکیزه‌ها به شما روزی داد، باشد که شما شکرگزاری کنید.

3-2- امنیت و آرامش واقعی

امنیت و آرامش واقعی، در سایه‌ی ایمان و عمل صالح و پیوند با خدا و مردم است. قرآن می‌فرماید: (فَمَنْ اٰمَنَ وَ اٰصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ)^۲ آنها که ایمان آورند و (خوشتن را) اصلاح کنند نه ترسی دارند و نه غمگین می‌شوند

3-4- امنیت محل زندگی

آب و امنیت، از مزایای ضروری مسکن و زندگی است. قرآن می‌فرماید: (وَ جَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَ اُمَّهُ اٰيَةً وَ اَوَيْنَاهُمَا اِلٰى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَ مَعِينٍ)^۳ و ما (عیسی) فرزند مریم و مادرش را معجزه قرار دادیم و آن دو را در سرزمینی مرتفع که دارای آرامش و امنیت و آب گوارا بود جای دادیم.

3- انواع امنیت

3-1- امنیت معنوی و فردی

این نوع امنیت در اثر نتیجه آرامش روحی و اعتماد به خدا که در اثر ایمان خالص و یقین و یاد خدا به وجود می‌آید.^۴ و انسان به حصول ثواب و ایمنی از عذاب الهی امیدوار می‌گردد.^۵

3-2- امنیت فردی

^۱ - سوره مبارکه انفال آیه ۲۶

^۲ - سوره مبارکه انعام آیه ۴۸

^۳ - سوره مبارکه مومنون آیه ۵۰

^۴ - نراقی، احمد، معراج السعاده مقام چهارم، فصل در بیان اعتماد به خدا، ص ۵۷۲

^۵ - طبرسی، ابوعلی بن حسن، مجمع‌البیان، ج ۵-۴، ص ۵۰۶، بیروت، دارالمعرفه، چاپ دوم، ۱۴۰۸ ق.

این امنیت را باید در ایمان واقعی و آرامش روحی و اطمینان و طمأنینه نفس و یاد خداوند متعال جستجو کرد که (أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ)¹

3-3- امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی در سایه عدالت و تقوا و رعایت حرمت و حقوق انسانها و دفاع از مظلومان و محرومان و برخورد با فاسدان و مجرمان و رفع فقر و رفاه و تأمین معیشت مردم و حاکمیت عدل و حق و قانون و معیارهای انسانی و الهی به وجود می آید.

3-4- امنیت ملی

امنیت ملی که یک ملت از منافع آن بهره میبرند با اقتدار و استقلال و دانایی و توانایی و ارتباطات قوی و سازنده امت اسلامی در کلیه ابعاد و ایستادگی در برابر حمله و توطئه و تهدید دشمنان و بیگانه پرستان و نفوذیادای شیطانی آنان امنیت ملی را رقم میزند.

3-5- امنیت اخلاقی

اخلاق و امنیت اخلاقی که از مهمترین ارکان امنیت برای انسان است از فراهم آمدن فضایی است که شخص از نظر نفسانی احساس می کند که اصول اخلاقی او مورد تهدید و خطر از سوی دیگران نیست.

4- امنیت در صحیفه سجادیه

در صحیفه سجادیه کلمه امنیت از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. خدای متعال آرامش را در دل مؤمنان پدید می آورد تا ایمان آنها زیاده‌تر گردد. از آن جمله در قرآن کریم می خوانیم: «هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزِدُوا إِيمَانًا»^۲. اوست خدائی که سکینه و آرامش را در دلهای مؤمنان فرود می آورد تا ایمان آنان زیاده‌تر شود. راهکار عمده‌ای که صحیفه سجادیه در دستیابی به امنیت روحانی توصیه می کند یاد مرگ و توجه به ناپایداری دنیاست.

5- خانواده از نگاه دین

در نگاه دین برای سعادت و کمال یافتن انسان توجه زیادی به اهمیت و جایگاه خانواده شده است؛ در واقع در کلام الله مجید هدف اصلی از تشکیل خانواده، آرامش است و خدا در سایه این آرامش وظایفی را برای انسان در نظر گرفته از جمله اینکه زوجین وظایفی نسبت به همدیگر دارند و به عنوان پدر و

¹ - سوره مبارکه رعد آیه 28

² - سوره مبارکه فتح آیه 4

است. جوان در محیط خانوادگی، باید معاون سایر اعضا بخصوص والدین باشد، باید با مشاوره دادن و تبادل فکر، والدین خود را یاری دهد و در تدبیر زندگانی همکار آنان باشد. پدر و مادر هم موظفند از جوان مشاوره بخواهند. رسول خدا (ص) با بکار بردن کلمه (وزیر) از طرفی تشخص طلبی و استقلال جویی جوان را مورد توجه قرار داده و او را در کشور کوچک خانواده وزیر مسئول شناخته و از طرفی به پدر و مادر فهمانده است که با جوان امروز همانند کودک دیروز رفتار نکنند، با او آمرانه سخن نگویند، با تندى و خشونت شخصیتش را تحقیر ننمایند. کودک دیروز، بنده و مطیع آنها بوده و جوان امروز، مشاور آنان است.

د- از فضایل اخلاقی برخوردار باشد

در رابطه با اخلاق این چنین تعبیر میکنند علم چگونه زیستن. اخلاق میخواهد به انسان پاسخ دهد که زندگی نیک برای انسان کدام است و آدمیان چگونه باید عمل کنند. اخلاق دستور چگونه زیستن را از دو جنبه به ما می دهد اول چگونه رفتار کردن و دوم چگونه بودن. چگونه رفتار کردن به اعمال انسان از جمله، گفتار و چگونه بودن به چگونگی و کیفیت خوی ها و ملکات انسانی مربوط میشود. در توجه به اخلاق گاه تصور میشود، داشتن باورهای دینی و عمل به احکام عبادی و فقهی در دینداری مهم است و رفتارها و صفات اخلاقی فقط حکم ظاهر برای دینداری دارد. در سنجش دینداری نیز معمولاً به رفتارهای عبادی و حضور در محل های عبادت توجه میشود و امور اخلاقی کمتر به عنوان مؤلفه های از دینداری لحاظ میشود. تصور دیگر آن است که دین مربوط به ارتباط ما با خدا و انجام مراسم و آیینهای مذهبی و رعایت واجبات و دوری از محرّمات است و اخلاق مربوط با دیگران و جامعه است. باید گفت که دین به رابطه ما با دیگران نیز کار دارد و این مسائل معمولاً بخش اساسی از تکالیف دین را تشکیل میدهند. بدون مسائل اخلاقی دینداری، قابل تصور نیست. مؤمن واقعی باید هم رابطه ای عمیق با خدا داشته باشد و هم رابطه ای مناسب با مردم. به نظر میرسد پیشوایان دینی در مقام ارائه معیار صحیح برای تشخیص دینداران واقعی، به مسائل اخلاقی توجه بیشتری نشان داده اند. امام صادق (ع) فرمودند: لَا تَنْظُرُوا إِلَى طُولِ رُكُوعِ الرَّجُلِ وَ سُجُودِهِ فَإِنَّ ذَلِكَ شَيْءٌ اِعْتَادَهُ فَلَوْ تَرَكَهُ اسْتَوْحَشَ لِذَلِكَ وَ لَكِنْ اَنْظُرُوا إِلَى صِدْقِ حَدِيثِهِ وَ اَدَاءِ اَمَانَتِهِ نَگاه به رکوع و سجود طولانی افراد نکنید؛ زیرا ممکن است این اعمال برای آنان عادت شده باشد، به طوری که اگر آنها را ترک کنند، ناراحت میشوند. در عوض برای تشخیص دینداریشان به راستگویی و امانتداری آنان بنگرید.^۱ پیامبر اکرم (ص) فرمودند: من برای

^۱ - الکافی ، جلد ۲ ، صفحه ۱۰۵

تکمیل کرامت‌های اخلاقی برانگیخته شده ام. این حدیث نشان می‌دهد که هدف بعثت انبیای الهی در تکامل اخلاقی انسان‌ها خلاصه می‌شود. در حدیث دیگری از امیر مؤمنان (ع) آمده است که: لو کُنَّا النرجوا جَنَّةً و النخشی ناراً و الثواباً و العقاباً لکان ینبغی لنا ان نطلب مکارم الاخلاق فانها تدل علی سبیلنا لنجاح اگر امید و ایمانی به بهشت و ترس و وحشتی از دوزخ، و انتظار ثواب و عذابی نمی داشتیم، شایسته بود به سراغ فضایل اخلاقی برویم، چرا که آنها راهنمای نجات و پیروزی اند. اخلاق نه تنها برای سعادت اخروی، که برای رفاه و آسایش در زندگی این جهان نیز لازم و ضروری است. اصولاً آرامش در زندگی در سایه التزام به فضیلت‌های اخلاقی ممکن است و بدون آنها حتی در زندگی روزمره دچار گرفتاری و ناراحتی خواهیم بود. انسان اگر بخواهد در زندگی دنیوی هم آسوده باشد و دور از نگرانی‌ها و اضطراب‌های ویرانگر به سر ببرد، راهی جز اصلاح صفتهای زشت و پاکسازی دل از خلق و خواهی‌پلید ندارد. صفاتی از قبیل خوشرویی، تواضع، قناعت، اخلاص، بلند همتی و... انسان را از دغدغه‌های بی حاصل و پریشانی‌های بدفرجام، نجات می‌دهد و بر عکس، اوصافی مانند خودخواهی، حرص، حسد، بخل، بدبینی و بدخواهی او را گرفتار می‌کند و زندگی دنیوی او را پررنج و ناخوشایند می‌سازد. خداوند در قرآن هنگامی که از نتایج ایمان و عمل صالح سخن می‌گوید، هم وعده سعادت اخروی و رسیدن به بهشت و دوری از جهنم می‌دهد و هم به زندگی پاکیزه برای مؤمنانی که اعمال شایسته انجام می‌دهند، اشاره می‌کند. مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ اُنْثٰی وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَیٰوَةً طَيِّبَةً ۚ هَرَّزْنَ وَ مَرْدٌ مُّؤْمِنٌ كِهَ اِيْمَانٌ بِيَاوَرْدَ وَ كَرْدَارْ نِيكُو دَاشْتَهْ بَاشَدْ مَا بَهْ اَوْ حَيَاتْ پَاكِيزَهْ مِيْدهِيْم...¹ از سوی دیگر، نصیب کسانی که از یاد خدا رویگردان شوند، زندگی سخت و پردردسر میداند. مَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِيْ فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا ۚ هَرَكْسْ كِهَ از يَادْ مَا رُوْ بَرْگَرْدَانْدَ زَنْدَگِيْ سَخْتِيْ نَصِيْبِشْ خَوَاهْدْ شَدْ². بطور مثال حسن خلق بهترین نقش را در توانمندسازی خانواده دارد. در روایات دینی و اسلامی اهمیت حسن خلق به حدی است که در مورد کمتر صفت اخلاقی میتوان یافت. امیرالمومنین امام علی (ع) فرمودند: سرلوحه نامه عمل مؤمن، حُسن خلق او است. حُسن خلق چکیده سایر فضائل اخلاقی است. مهمترین و بهترین اعمال یک انسان مؤمن است و در پیشگاه خداوند جلوه و ظهور بیشتری دارد. پیامبر اکرم (ص) فرمودند: در ترازوی عمل کسی، سنگین تر و ارزشمندتر از حسن خلق قرار نمی‌گیرد. ما یوضع فی میزان امریء یومالقیمه افضل من حسن

¹ -سوره مبارکه طه آیه 124

² -مجلسی - بحارالأنوار. ج 68، ص 392.

الخلق. انسان، با نیت خوب و اخلاق خوب، به تمام آنچه در جستجوی آن است، از زندگی خوش و امنیت محیط و روزی زیاد، دست می یابد.

ه- تلاش و پشتکار داشتن :

خانواده و زندگی در این دینا همانند میدان کارزار است. در یک صحنه، یکی پیروز میشود و جلو میرود و دیگری زمین میخورد و دچار شکست میشود. اولی غرق در سرور و شادی و دومی دردمند و غمگین است. بدون تردید، در فراز و نشیب زندگی، عده ای فاتح و پیروزند و به هدف هایی که دارند دست می یابند. این عده کسانی هستند که اگر زمین بخورند و گرفتار مشکلات شوند، بجای یأس و ناامیدی دوباره به پا خواسته، به راه خود ادامه می دهند. شکست و مشکلات نه تنها به اراده آنها صدمه ای وارد نمیکند، بلکه عزم و اراده آنان را استوارتر میکند. اینان بر اثر همین روحیه شکست ناپذیری و خالی نکردن میدان، هر مانعی را از سر راه خود برمی دارند و سرانجام به اهداف عالی خود نائل میشوند. در نقطه مقابل اینگونه افراد، گروه دیگری وجود دارند که دایم دچار تردید و یأس هستند و با یک سختی و شکست، همه موجودیت خود را از دست میدهند و خود را به امواج گرفتاری می سپارند تا به هر جا که خواست آنان را ببرد.

افراد زیادی اینگونه فکر می کنند که سعادت و خوشبختی کیمیایی است که در خارج از وجود آنان قرار دارد و اگر ستاره اقبال و بخت در آسمان زندگی کسی بدرخشد، او را به سعادت خواهد رساند. اینگونه افراد باور ندارند که سعادت زاییده خود انسان است و انسان ها می توانند با ایمان، تلاش و پشتکار، توانمند شوند و آینده خود را بسازند. خوشبخت ترین افراد کسانی هستند که به عمق وجودی خود بهتر پی برده، عملاً عالیتین بهره ها را از ذخایر وجودی خود میبرند. البته واضح است که ذخایر وجودی افراد با همدیگر متفاوت است و همچنین هر فردی استعداد و توانمندی ویژه ای دارد که با دیگری متفاوت است و همچنین هر فردی در محیط اجتماعی خاص و خانواده خاصی زندگی میکند ولی اینها چندان مهم نیست، بلکه مهم آن است که هر کسی در هر شرایطی از استعداد و توانمندی خود استفاده کند و در همان محدوده وجودی خودش، تلاش کند و زندگی خود را بسازد. نتیجه جدیت و تلاش و استمرار در کارها، پیروزی و موفقیت است و امکانات زیاد نقش چندان در موفقیت ندارد؛ اگر چه سهمی در پیشبرد آن دارد. انسان مؤمن و مسلمان، در پرتو آموزه های دینی برای رسیدن به قله های بالندگی و به دست آوردن نعمت های دنیوی و کسب کمالات اخلاقی و اخروی، استقامت زیادی از خود نشان میدهد و از ناملایمات، زخم زبان ها، بی مهری اطرافیان و دشواری ها نمی هراسد و به راهی که ایمان دارد، ادامه میدهد.

امام علی (ع) در این باره میفرماید: روح شخص باایمان از سنگ خارا شکست ناپذیرتر است.^۱ آن حضرت همچنین در مقایسه های زیبا، مردمی را که در کانون دشواری و پایداری و پشتکار پرورش یافته اند، به درختان مقاوم بیابانی، و فرد تنپرور و راحت طلب و سست اراده را به درختان باغستان که معمولاً سست و ضعیف هستند، تشبیه کرده و میفرماید: آگاه باشید درختان بیابانی، چون به سختی و کم آبی خو گرفته اند چوب هایشان سخت تر و شعله آتش آنها شدیدتر و سوزنده تر است و دیرتر به خاموشی میگیرند، ولی درختان بوستانی، پوست هایشان نازکتر و چوب هایشان سستتر است و زودتر در هم شکسته میشوند. حال اگر همه اعضای خانواده پشتکار داشته باشند به طور حتم در توانمندسازی آن خانواده نقش بسیار مهمی خواهد داشت.

نتیجه گیری

معنویت عامل موثر در موفقیت و امنیت دینی و سالم بودن خانواده است. نتایج تحقیق تاکید میکند که باورها و رفتارهای معنوی در شکل گیری امنیت دینی خانواده نقش مهمی ایفا میکنند. خانواده هایی که والدین در امور زندگی به خداوند توکل دارند، به ائمه معصومین توسل می جویند، به خیرخواهی خداوند باور دارند، تلاش برای کسب رضای خداوند را محور امور زندگی خود می دانند، به انجام واجبات دینی اهمیت میدهند، در رو به رو شدن با مسائل زندگی صبر و بردباری نشان می دهند، اهل گذشت هستند، صله ی ارحام با والدین، اقوام و آشنایان به جا می آورند و در مراسم و مجالس مذهبی شرکت دارند از بسترهای مناسبی برای تشکیل یک خانواده سالم برخوردار هستند. وجود جو معنوی در خانواده در تاب آوری و مدیریت خانواده در برابر مشکلات و حفظ امنیت دینی خانواده بسیار موثر میباشد همچنین عامل دین و معنوی در خانواده منجر به رضایت از زندگی نیز می گردد و کیفیت زندگی را بالا می برد و احساس صمیمیت و نزدیکی بیشتری را برای زوج و اعضای خانواده به ارمغان می آورد همچنین امنیت دینی گرایش به عوامل تهدیدکننده سلامت خانواده را کاهش میدهد.

در مسیر تکامل خود اعضا خانواده ممکن است دچار آسیب ها و مشکلاتی بشود ولی با تقویت عوامل بنیانی دین و معنویت میتوانند برای آنها راه حل پیدا کرده و از آنها به راحتی عبور کنند. بنابر این رشد و توسعه باورهای دینی هر یک از اعضای خانواده در این مسیر شکوفای و سعادت بسیار مهم میباشد و باید برای آن راهکارها و برنامه های مفصلی داشت و عملی نمود.

^۱ - نهج البلاغه، فیض الاسلام، قصار ۳۲۵

منابع

- 1- قرآن کریم
- 2- نهج البلاغه
- 3- کلینی، محمد بن یعقوب ، فروع کافی، تهران: قدس، چاپ پنجم، 1394ش
- 4- مجلسی، محمدباقر، بحارالنوار ، تهران: اسلامی ه، چاپ چهارم، 1386 ش
- 5- تمیمی ، عبدالواحد بن محمد، غررالحکم و درر الکلم، تهران: دارالحديث، چاپ هشتم، 1395 ش
- 6- حسینی زاده، سید علی، سیره تربی تی پیامبر و اهل بیت (ع) در تربی ت فرزند، ج 1، تهران: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، چاپ پنجم، 1385 ش.
- 7- نشریه اسلام و سلامت، دوره چهارم، شماره اول، بهار و تابستان ، 89-89 صفحه: 89-89 نقش معنویت بر نظام سلامت خانواده از دیدگاه اسلام/ افسانه بختیاری و همکاران
- 8- نراقی، احمد، معراج السعاده مقام چهارم، فصل در بیان اعتماد به خدا، ص ۵۷۲
- 9- -طبرسی، ابوعلی بن حسن، مجمعالبیان، ج ۴-۵، ص ۵۰۶، بیروت، دارالمعرفه، چاپ دوم، ۱۴۰۸ ق.
- 10- ناصر مکارم شیرازی و دیگران، تفسیر نمونه، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، سال 1373، ج 13، ص ۱۴
- 11- سالاری فر، محمدرضا، نظام خانواده در اسلام، تهران: نشر هاجر، چاپ دوم، 1388 ش.
- 12- نوری میرزا حسین. مستدرک الواصل. ج 13، ص 28.
- 13- محمدی ری شهری م میزان الحکمه. قم: آیینہ یضا؛ ص 123.